

Num. 19

Barcelona 7 d'Octubre de 1899

10 cents.

Pèl & Ploma

A LA FESTA MAJOR

Exercicis espirituals

Ayuntamiento de Madrid

Art usual⁽¹⁾

Un diari del mig-dia de França va publicar un article molt complert sobre la necessitat de introduir l'Art en les escoles primaries. *La Dépêche*, de Toulouse, que l publicà, és un diari eminentment polític, que porta l pendol de l'opinió en una bona meitat del mig-dia de la vèhina republica. Entre les tirades contra ls enemics polítics i els que no pensen com el diari de Toulouse, troba sempre un lloc ben visible pera ocupar-se de les necessitats intel·lectuals dels seus llegidors, i a tant degué arribar l'importància de l'article que aludeixo, que *La Vanguardia* l traduí am comentaris, aprofitant l'ocasió d'atacar-se aquí oficialment la doctrina predicada pel redactor d'Art de *La Dépêche*. No crec que la meua veu sigui més forta que la del diari de la rambla d'Estudis, però l'assumpto entra tant de ple dintre dels nostres ideals, que, a riscos de manossejar-lo, ne tiné de parlar poc o molt, recalcant l'immensa necessitat en que estem de pensar més en coses que no solament se tenen en oblit, sinó que s menyspreen, com si al fer-ho no s fes res de l'altre món. La lligada o aplicació de l'article de *La Dépêche* am lo que passa en la nostra ciutat està en l'enfadosa discussió de la *carroça*, que una part de l'opinió vol comprar, contra la voluntat d'una altra part que no vol res més sinó que no s compri, pel sol fet d'esser un objecte més o menys artístic. Per mi, ni la compraria ni faria gran oposició a que deixés de comprar-se. Lo que sí faria, lo que sí desitjo de tot cor, és que baix pretext de *carroces* ningú s permeti l luxu de dir en public i en alta veu que ls diners que s gasten en coses d'Art venen a esser llençats per les finestres de Cà la Ciutat, i que l presupost d'allò que n diuen museus venen a esser subvencions a una mena de diversions inútils, pels diumenges a la tarde, quan plou o fa vent.

Com diu molt bé l'articulista de Toulouse, l'Art penetrarà en les escoles primaries franceses ben modestament: un cartellista d'aquells que fan molta feina en poc temps omplirà les parets dels estudis am *vistes* dels monuments i de les encontrades que han fet celebres els bitllets circulars i les guies internacionals; els xicots, a l'apendre l *b*, *a*, *ba*, aniran sentint atraccions per *tal* o *qual* montanya, llac, congesta, riu, pont, iglesia, monument, etc., etc., glatint en creixent impaciència, fins que l progrés en el llegir els permeti saber que s tracta, per exemple, del Canigó, del llac d'Oo, de les congestes de Venasque, del Saone, del pont sobre l Gard, de la basilica de Vézelay, del monument a Vercingetorix o de lo que vulgui representar un xic grollera-ment l'estampa decorativa de l'Hugo d'Alessi, que ha sigut el pintor triat pel ministre d'Instrucció Publica pera despertar un xic de gust en la quitxalla, fent-se la barba d'or. Abans de deixar aquest cas especial, dec recordar que l mateix obrer d'Art ha treballat ja molt pera lograr aquest fi, sense cap subvenció ministerial, omplint les estacions dels carrils francesos am les *vistes* de les més boniques encontrades franceses. Allí, el qui no sap que Gavarnie és molt alt i l'avenc de Rocamadour molt fondo, és perquè no té ulls pera veure.

Aquí ja és altra cosa: tot està pera fer, i val més mirar cap a la poruga provatura francesa, que envers les esplendides perfeccions de les escoles ingleses o nord-americanes. Aquí no so-

lament no havem progressat, sinó que la mica de pas que s'ha fet ha sigut endarrera. Quan jo era noi anava a l'estudi més corrent dels que aleshores ensenyaven de lletra gran i menuda en vuit o deu anys escassos. Quan la raó emmotllada barrinava ja pera trencar l'envoltori imposat per la costum, erem a casa *Don Cándido* més de vuitcents xicots, desde ls ganapies endarrerits que ja buscaven les guies del bigoti fins als tapets aixerribits que ls passaven al davant quan el mestre, corrent i depressa, ens feia anar adalerats preguntant *el otro, el otro...* fins a trobar aquell que encertava l'endavinalla. Devegades, *el otro* tenia de respondre aon queia un riu d'aquells que quasi toquen a la falla; una altra vegada s tractava d'una paraula complementant una idea; més sovint era l'assumpto més modest, buscant entre tants caçadors de mosques si n'hi havia que sabessin quants feien *set* per *nou*; en altres moments se parava l xivarri i, tots acotats cap al paper, fèiem pals, lletres i perfils, esperant el suau cop de puny punxagut del mestre d'escriure, que interrompia les nostres converses i transaccions comercials de plomes velles i sellos falsos am l'estirabot invariable d'*escriba, haga letras!* No més pensava en això, i nosaltres teníem moltes altres cabories! *Escriba!* Pera què? *¿Pera posar argüir, pingüe. Xaurado* i altres mots sense explicació, que ns semblaven estrangers, i que després havem vist que ho eren realment?

Mentres *teníem* d'escriure, endavinar rius, esbrinar substantius o rumiar multiplicacions, desde l'entrada tumultuosa fins a la sortida am senyals de fugida, desde l gran recibidor del palau aont ara s'ha instituit aquella societat que fomenta l treball nacional, fins al sagrari on s'entreveien moltes eines de llautó llampant destinades a la fisica, per totes aquelles sales regnaven a dreta i esquerra, a doble renglera, les millors litografies de l'epoca, fetes per un que mai se descuidava de firmar i que s deia Julien. Ja han passat massa anys pera dir quants, però encara m recordo totes aquelles cares tretes de les obres mestres del món, de les estatués que han glorificat la forma humana i dels paisatges en sort, en aquells temps que encara respiraven escenes romàntiques, plenes de pins, molins molçosos i castells mig esberlats. Poc a poc, a copia de molts anys, tots sentíem aficions decidides pera cert numero d'estampes: les altres no ns dien gran cosa, però tenien el seu partit, que, naturalment, era contrari en tot dels que tenien inclinació, pera les primeres. Totes les societats de sellos, rifes de plomes i tenebrosos complots de tiradors de goma i mistos de garibaldi, es firmaven tacitament entre ls partidaris de Rafael, de Rubens, de Calame o dels mestres o mestrets quines obres ens distreien *ventatjosament* de les bestieses encastades en els llibres de text. Abans de saber contestar amb allò d'aquell llibre ataronjat que preguntava: *¿Qué es Gramática?* al menys erem cinquanta que sabien que aquella airosa dòna agenollada de la cama esquerra, amb el cap entregirat cap aquesta banda i senyalant a dalt i a la dreta, era la figura principal d'un quadre de Rafael. Aont era l quadre, varem tardar molts anys a saber-ho. Entretemps anaven creixent els comentaris i les admiracions quan per bona tinta sabíem que un dels nostres l'havia copiat am *visto bueno*. Sense moure's d'aquella atmosfera un xic mesquina com a cosa de nois am *vistes* a la pretenció, ja s parlava a cau d'orella de la

(1) Vegin-se ls numeros 11 i 14.

traça den Barrau, dels Llimonas i dels que efectivament han tirat de grans cap als camins de la pintura o de l'esboçador. Als *colegios* d'ara (sense voler pretendre haver-los vist tots) hi han més quadros de pesos i mesures, més mapes falsos i embastats i més extractes sinòptics que glorificacions de la bellesa, obrint els ulls dels futurs homes cap als camps que expliquen l'esperit i distreuen de les petiteses en que vivim de sol a sol.

Si recordo am fruició aquelles coses que van enretirant-se darrera de vels cada dia més espessos, no és pas perquè trobi que *qualsevulga temps passat fou millor*, molt al contrari: sols crec en el pervindre, més no deixo de pensar sempre que aquelles primeres coses en que explaiàrem la nostra vista ns solcaren els cervells molt més que l'indigesta lliçó a estil de lloro i a tant el mes: com més panis, més racció de lloro! Ara que va sabent-se la cullita que han donat els xicots d'aquell temps, sense comptar-m'hi ni dir que tots han valgut igual, és ben cert que aquell estudi donà grans fruits, pot-ser al costat de lo que ns ensenyaven; essent així, per comparança, tinc el dret de creure que am les millores de que ara disposa l'ensenyança dels ulls s'obtidrien sempre i per tot arreu els mateixos bons resultats.

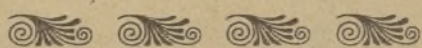
Apartant-se ja de casos personals i de records llunyans, la necessitat d'introduir unes quantes engrunes d'Art a les escoles primàries és ben evident. És molt comoda i facil haver viscut sense més aspiracions que millorar l'ordinari quotidià i posar entrebancs pera tancar els ja massa poc oberts museus on se gaudeixen am joiosa xerradissa ls espavilats pardals barcelonins. Si ls inconscients obstruccionistes, que per altra part tampoc brillen en res d'allò que fa respectar un nom, se donguessin la pena de pensar en els pobres nens que mig per força van als estudis de la vila; si hi pensessin, com és la seva obligació, pot-ser compendrien quina és la seva alta missió al creure-s capaç de dirigir la vida pública d'una vila que ja és massa gran pera no esser una de les primeres del món.

Si passaven, sense esser vistos, una setmana de banc pelat i dur, sentint *dos i dos... tres i tres... sinco i sinco...* i allò de *los ríos principales de Europa son...* (els que diguin), o bé: *¿Qué es pinínsula? Una parte de tierra unida al continente por un espacio estrecho que se llama istmo!!* Si sentissin repetir sense compassió això i altres coses per l'istil, dies i més dies, i sabessin que ls xicots, a l'eixir d'aquell martiri, han de passar les demés hores de la vida en un quint pis dels carrerons de Barcelona, o en una rebotiga de quatre pams, i que allí no ls espera cap més goig que la són ben satisfeta i la gana sols distreta; si pensessin en que aquells xicots tenen dret a somniar i a entreveure un xic de bellesa en la fosquetat de la grisenca vida que vegeten; si ls que podrien remedià-ho sabessin que, mig mal llegits i escrivint am dolor, els roba l taller, la fabrica, l'embrutidor aprenentatge, o les feinetes de noi que fan la sopa de casa un xic més grassa; si pensessin un xic, no més un xic petit, petit, en tot això, segur que ls regidors, que n fi de comptes no són dolents, votarien, no ls quatre quartos d'una carroça, sinó molts més diners pera enlairar la benefactora influencia de l'Art en la vida dels pobles. Això és lo que jo demanaria si m fiqués en coses públiques, i això és lo que desitjo am tota la força i convicció del qui ho ha vist aplicat per tot arreu on les coses van bé amb els més exquisits fruits, pera l benestar no solament material sinó moral; benestar bon troç massa descuidat, que enlaira terres i les enderroca més depressa i millor que l'altre.

Pera obtenir aquests fins, les societats artístiques podrien fer moltíssim. ¿Què costaria distribuir de tant en tant uns quants cents cartrons amb imatges artístiques, parlant als tendres ulls dels nois de lo bonic que té la nostra terra? ¿Vos creieu que foren diners malgastats posar en totes les escoles bones estampes am la portalada de Ripoll, les runes de Poblet, els claustres de Vich, Sant Cugat, Ripoll, Sant Benet i tants altres? Vos creieu que ls futurs obrers, artesans, botiguerets i empleats d'escriptori, no acabarien comprenent desde ls bancs de l'escola una reproducció ben feta del quadro den Dalmau, que sols coneixen els *touristes* i quatre ceballuts molt amics nostres? ¿Que costaria molts diners afegir-hi unes quantes reproduccions del Parthenon, de les catedrals gotiques i romaniques, i de les escultures mestres fetes desde que ls homes admiren la bellesa? ¿Fóra inutil tal vegada afegir-hi bones vistes de *fotografies* engrandides, suggerint la naturalesa que rodeja als catalans? ¿En què podria entorpir els estudis i gravar el presupost, que a les ronegues parets dels estudis hi dentellés la galba del Montserrat, les congestes de la Maladetta, la Cascata del Fay, el pont natural de l'Esquirol, els golfs de Cadaqués i tantes altres hermosures quasi eternes, que ns han fet com som a través dels temps i dels canvis imposats?

¿Us penseu que, cuidant-sen com la cosa s'ho mereix, no s trobarien artistes i donadors prou intel·ligents i desinteressats pera lograr-ho per res? I, encara que fos pagant, en què patiria l bon nom de la nostra ciutat? ¿No veieu que quan ens volen motejar ens diuen *teixidors*? ¿Per què no fem els facils possibles pera que sobre les teles que teixim hi vegin tots les hermoses imatges de l'Art? ¿Es per ventura l'invisible ciencia d'alguns obstruccionistes la que pateix d'una naixent rivalitat de l'Art? Aleshores, que facin com molts dels que s dediquen a la segona branca dels treballs intel·lectuals, quins noms han passat, sense diplomes, més fronteres que no n passaran mai els que deturen una trista carroça en la que, per altra part, no pujarem mai. L'Art, quan no va a peu, va per tot sota dossier.

PUCHINEL·LIS

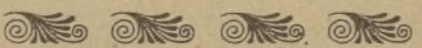
Tots els dilluns i dimecres, a les 10 de la nit.

Dijous i diumenges, a dos quarts de cinc de la tarda.

Corrida de toros pels Putxinellis, els divendres, a les deu del vespre.

Funcions de broma per nois.

Se serveix beure i menjar a totes hores.

NOTA.— Els clisés del present numero han sigut fets per la casa J. THOMAS, 375, carrer de Mallorca.

Tipografia «L'AVENÇ»: Ronda de l'Universitat, 29, Barcelona. — Telefon 115

Pèl & Ploma ♦ Semmanari a 10 centims

Dibuixat per R. CASAS ★ ADMINISTRACIÓ: 6, Passeig de Gràcia, GRÀCIA-BARCELONA ★ Escrit per M. UTRILLO

SUSCRIPCIÓ

Barcelona, límits actuals, un any, 5 ptes. ● Resto de España, un año, 6 ptas. ● Union postale universelle, un an, 7'50 fr.
Tots els subscriptors tenen dret al cartell anunciador. Números atassats, 25 centims

A LA FESTA MAJOR

